

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus NOVEMBER 2016

Martin Luther: Nii palju kui sul on usku, nii palju sul ka on.

Sageli kipub olema, et inimene saab aru hetke või sündmuse tähtsusest ja ajaloolisest väärtusest alles tagantjärele. Augustis tähistasime Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamise 25. aastapäeva. Küllap need, kes olid toona poliitiliselt pöördeliste aegade keskmes, oskasid taibata nende sündmuste tähendust meie maale ja rahvale. Need olid erakordsed ja ajaloolise tähendusega ajad.

EELKs on kaks järgnevat aastat tähistatud pealkirjaga „Vabaduse teetähised“. Sellega mõeldakse ennekõike kolmele suurele juubelile: reformatsiooni 500. ja EELK asutamise 100. aastapäevale 2017. aastal, Eesti Vabariigi sajandale sünnipäevale 2018. aastal. Kõik need sündmused on omavahel seotud: kristlane on vaba usus, luterlastena Eestis saame me tegutseda üksnes tänu luterlikule traditsioonile, ja ehkki Eesti Vabariik sündis mõnevõrra hiljem kui vaba rahvakirik, on meie kiriku sõltumatuks tegutsemiseks olnud vaja vaba riiki.

Mõni nädal tagasi oli Tallinna Oleviste kirikus reformatsiooni-aasta avanguna pidulik jumalateenistus. Oktoobri lõpus peeti rahvusraamatukogus EELK Usuteaduse instituudi korraldamisel väga tuumakas konverents, mis keskendus reformatsioonile ja selle mõjule Eesti- ning Liivimaal. Need olid kaks suuremat juubeliaasta avasündmust. Järgneva aasta jooksul tuleb hulga suuremaid ja väiksemaid reformatsioonile pühendatud ettevõtmisi ka Haapsalu kogudustes. 2017. aasta septembris tuleb koraalimaraton, mille ajal lauldakse läbi kõik koraalid. Reformatsioon ja Martin Lutheri õpetus on varasematest aastatest rohkem esil nii jumalateenistustel, piiblitundides kui ka koguduse teistes valdkondades. On märgilise tähendusega, et Tallinn on valitud paljude seast reformatsiooni üheks pealinnaks.

Reformatsioon sai toimuda mitme poliitilise, sotsiaalse ja usulise arengu koosmõjus. Need arengud osundavad millegi olulise kujunemisele ka meie, eestlaste, arenguloos. See paneb mõtlema meie identiteedi süvakihtidele. Me ei tea, milline oleks olnud meie areng reformatsiooni mõjuta, kuid ei ole võimatu, et kui poleks olnud reformatsiooni, ei räägiks me praegu eesti keelt, meie rahvastik ei oleks keskmisest kõrgemalt haritud ja võib-olla ei oleks meil ka oma rahvust ja riiki. Või kui oleks, siis hoopis teistsugune kui see, mis on praegu. Võib-olla ilmestaksid meie maastikke luterlike elegantsete kirikutornide asemel kullatud sibulkuplid.

Reformatsiooni juubeliaastal on hea värskendada luterlikke teadmisi. Juubeliaasta on õnnestunud, kui

sellel on tseremoniaalsuse ja pidulikkuse kõrval meie kirikut – ja selle igat liiget - usuliselt uuendav ning edendav mõju. Reformatsioon on midagi, millel on tegelik sisu ja tähendus ka meie päevil.

Reformatorse teoloogia keskmes on ristiinimese vabadus, mis põhineb evangeeliumil. Üksnes Jumala armust usu kaudu mõistetakse inimene õigeks ning üksnes usk ja arm katkestavad iseka keskendumise iseenda hüvele ja tegudele. Armastus on kristliku elu reegel ja eetos. Luterlikult tõlgendades elab ja tegutseb ristiinimene Jumala kiituseks ja ligimese heaks.

Hea lugeja! Soovin, et võiksid osa saada juubeliaasta sündmustest ja seeläbi kogeda reformatsiooni uuendavat ning edasiviivat jõudu!

Kristel Engman
EELK vikaarõpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA NOVEMBRIS.

T, 1. november kl 16.30 Jaanimardikad (Jaanimaja). **Kl 18.30** toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 4. november kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik). Kl 13.30 teetund. (Jaanisaal). **Kl 17** segakoori proov (kl 17 bass, tenor; kl 17.30 sopran, alt (Jaanisaal).

L, 5. november kl 10 Leeritund (Jaanimaja).

P, 6. november kl 11 - 25. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teema: Surmast ellu. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja stud. theol. Joel Reinaru (jutlus). Organist Lia Salumäe (Toomkirik).

T, 8. november kl 16.30 Jaanimardikad (Jaanimaja). **Kl 18.30** toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 11. november kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 17** segakoori proov (kl 17 bass, tenor; kl 17.30 sopran, alt (Jaanisaal).

L, 12. november kl 16 Piibel köögis (Jaanisaal). **Kl 19** noorteõhtu koos Loviisa koguduse noortega (Jaani kirik).

P, 13. november kl 11 - Isadepäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: Valvake. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, pastor Seppo Apajalahti Loviisast (jutlus) ja stud.theol Kristo Hüdsi. Organist Lia Salumäe, laulavad noorterühm ja toomkoor (Toomkirik).

T, 15. november kl 16.30 Jaanimardikad (Jaanimaja). **Kl 18.30** toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 18. november kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik). Kl 13.30 teetund. (Jaanisaal). **Kl 17** segakoori proov (kl 17 bass, tenor; kl 17.30 sopran, alt (Jaanisaal).

P, 20. november kl 11 – Igavikupühapäeva jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teema: Kristus, maa ja taeva Issand. Teenivad õpetaja Küllike Valk ja Teno Ilves. Laulab toomkoor. Organist Lia Salumäe (Toomkirik).

T, 22. november kl 16.30 Jaanimardikad (Jaanimaja). **Kl 18.30** toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 25. november kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 17** segakoori proov (kl 17 bass, tenor; kl 17.30 sopran, alt (Jaanisaal).

L, 26. november kl 17 Advendikontsert. Naiskoor Carmina. Dirigent Margit Võsa. Vaba sissepääs (Toomkirik). **Kl 18 ADVENDIKÜÜNLA SÜÜTAMINE HAAPSALU VABADUSSAMBA JUURES.** Laulab Haapsalu Linna Algkooli lastekoor.

P, 27. november kl 11 – Advendiaja 1. pühapäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: Sinu kuningas tuleb alandlikkuses. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja stud.theol Kristo Hüdsi. Laulab segakoor. Organist Lia Salumäe (Toomkirik). **Kl 18** Advendipalvus De la Gardie hooldekodus.

T, 29. november kl 16.30 Jaanimardikad (Jaanimaja). **Kl 18.30** toomkoori proov (Jaanisaal).

ADVENDI- JA JÕULUAJA KONTSERDID.

Laupäev, 26. nov. kell 17 Adventikontsert naiskoor Carmina. Dirigent Margit Võsa.

Toomkirik. Vaba sissepääs.

kell 18 Adventiküünla süütamine lossiplatsil. Laulavad Haapsalu Linna Algkooli lapsed.

Laupäev, 3. dets. kell 15 Kaunimad jõululaulud (soome keeles) Toomkirik.

Laupäev, 10. dets kell 18. Tütarlastekoor Canzone 15. juubelikontsert. Dirigent Ulrika Grauberg.

Toomkirik Vaba sissepääs.

Neljapäev, 15. dets. kell 19 Jõulukontsert Rolf Roosalu ja Saara Kadak. Piletiga. Toomkirik

Reede, 16. dets kell 18 Jahirahu väljakuulutamine Toomkirik

Laupäev 17.dets. kl 16 Haapsalu muusikakooli jõulukontsert. Jaani kirik.

Pühapäev 18.dets. kell 14. Jõulukontsert. Kelladeansambel ARSIS. Piletiga. Toomkirik.

kell 17 DO RE MI laulustuudio lapsed, dirigent Anne Pääsuke. Soolo ja klaver Anti Kammiste. Toomkirik.

Teisipäev, 20.dets. kell 19 Jõulukontsert Koit Toome ja Maria Listra. Piletiga. Toomkirik.

Kolmapäev, 21. dets Jõulukontsert. Ines Maidre (orel) ja Ivo Lille (saksofon). Piletiga. Toomkirik.

Neljapäev, 22.dets. kell 13 LÜG jõulukirik. Toomkirik

kell 19 Jõulukontsert „Meie pere jõulud“ Inga ja Toomas Lunge. Toomkirik Piletiga.

Laupäev, 24. dets. kell 17. Jõuluõhtu jumalateenistus. Toomkirik. Vaba annetus.

kell 23 Jõuluõõ missa. Toomkirik. Vaba annetus.

Pühapäev, 25.dets. kell 11. I Jõulupüha jumalateenistus. Toomkirik

kell 17 kontsert-palvus. Piiskop Tiit Salumäe 65. sünnipäeva tähistamine. Toomkirik.

Teisipäev, 27.dets. kell 18 Johannesepäeva kontsert-aktus. Vaba sissepääs. Toomkirik.

Laupäev, 31.dets. kell 19 Vana-aasta jumalateenistus Toomkirik

kell 23.15 Sylvester vigilia Toomkirik

PEAPIISKOPI KARJASEKIRI USUPUHASTUSPÜHAL.

Sel aastal tähistame usupuhastuspüha erilises meeleolus. Peagi möödub reformatsiooni algusest 500 aastat ning me oleme kiriku uuenemise teel välja jõudnud ajaloolisesse hetke, kus võime reformatsiooni meenutada esimest korda ühiselt koos roomakatoliku kirikuga. Luterlased ja katoliiklased on viiekümne aasta pikkuse dialoogi tulemusena leppimist ja osadust saavutada püüdes ületanud mitmed erimeelsused ning jõudnud olulistest õpetuslikes küsimustes ühisele seisukohale.

Seda vennalikku üksmeelt soovitatakse nähtavalt kinnitada tänavusel reformatsiooni aastapäeval, 31. oktoobril Rootsisis Lundi katedraalis toimuval luterlaste ja katoliiklaste ühispalvusel, millel osalevad Luterliku Maailmaliidu ja paljude luterlike kirikute juhid koos roomakatoliku kiriku pea paavst Franciscuse ja katoliku kiriku teiste juhtivate vaimulikega. See ajalooline ühispalvus on veenvaks kinnituseks, et Kristust eeskujuks võttes ja Teda usus appi paludes on võimalik jõuda ka kõige sügavamast konfliktist leppimise ja osaduseni. Seda ühisosa otsides oleme vennalikus armastuses ja heas läbisaamises jõudnud ka erinevate Eesti kristlike kirikutena üksteisele väga lähedale.

Täna sel usupuhastuspühal vaatame tagasi poole aastatuhande taha, püüame hinnata toonaseid sündmusi alandliku meele ja kahetseva südamega. Vaatame tagasi, et hinnata, kuhu oleme Kristuse

Kirikuna välja jõudnud ning kuhu oleme teel. Me ei jää kinni ajalukku, vaid oleme vabad pidevalt uuenema põhimõtte *ecclesia semper reformanda* kohaselt. See tähendab, et Kirik peab olema alalises uuenemises, tingimusel, et kõigi muudatuste mõõdupuu on pühakiri ja kiriku õpetuse vundament jääb püsivalt pidama sinna, kuhu see on ristikiriku asutamisel Issanda poolt seatud.

Teist alust ei saa keegi rajada selle kõrvale, mis on juba olemas – see on Jeesus Kristus“ (1Kr 3:11), kõlab tänase reformatsioonipüha juhtsalm apostel Pauluse vahendusel. Kristus on see, kes meid uuendab ja meie usku puhastab. Just sellisena mõistame ka usupuhastuspüha meie kirikukalendri pühade hulgas. Kõik muudatused kirikus, mis lähtuvad inimlikest soovidest ja püüdlustest, viivad meid ära pühakirja aluselt ja eksitavad Kristuse järel käimisel. Reformatsioon ei ole kunagi ühiskonna alustalasid ja -väärtusi kõigutada püüdev revolutsioon, vaid inimlike tõdede ja soovide tupikust Kristuse vabadusse tagasi juhataav äratusraputus.

Soovin kõigile rohket Jumala õnnistust käesolevaks usupuhastuspühaks ja algavaks reformatsiooniuuendaja, usu ainus puhastaja ja uue igavese elu kinkija!

Urmas Viilma
Peapiiskop

KOGUDUSE NÕUKOGU KOOSOLEKUST.

EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse nõukogu otsustas 23. oktoobril 2016 anda koguduse teenetemärk EELK vikaarõpetajale, Haapsalu elu edendajale ja rahvusvaheliste suhete arendajale Kristel Engmanile.

EELK vikaarvaimulik ja EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse liige *mag. theol.* Kristel Engman on ordineeritud preestriks 2004. aastal. 2004-2015 tegutses ta EELK Lääne praostkonna vikaarõpetajana peamiselt EELK Haapsalu Püha Johannese koguduses, kuid vajadusel teeninud ka praostkonna teisi kogudusi. Alates juulist 2015 on ta tegutsenud EELK vikaarõpetajana piiskop Tiit Salumäe alluvuses. Abielus Alari Engmaniga, peres kasvavad pojad Uku Emil Engman ja Ekke Oskar Engman. Kristel Engman töötab Eesti Vabariigi Välisministeeriumi Poliitikaosakonnas. Ajakirjanduses on tema kohta öeldud, et ta on ainus pastor välisministeeriumis ja ainus diplomaat EELK pastorite hulgas. Ta on EELK Vaimulike konverentsi juhatuse liige ning EELK Konsistooriumi rahvusvaheliste suhete komisjoni liige, ajalehe Eesti Kirik kolumnist. Vaimulikuna on Kristel täitnud kõiki vaimulikke ülesandeid ning asendanud koguduse õpetajat viimase äraolekul. Kristel Engman osaleb koguduse erinevates tegevusvaldkondades, k.a rahvusvaheliste suhete toimkonna töös, olles kontaktisikuks Helsingis asuva Haaga kogudusega. Kristel on üks koguduse infolehe „Johannese Sõnumid“ algatajaid ja osalenud selle väljaandmisel 2008. aastast.

Kristel Engman on Noarootsi Gümnaasiumi vilistlane. Lisaks usuteaduse õpingutele EELK Usuteaduse Instituudis ja Tartu Ülikoolis on ta ennast täiendanud Helsingi Ülikoolis ning õppinud Viini Diplomaatilises Akadeemias. Käsil on doktoriväitekirja „Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ja Soome Evangeelse Luterliku Kiriku suhted külma sõja perioodil“ kirjutamine Tartu Ülikoolis. Kristel Engman on mitmete teadusartiklite ja populaarteaduslike artiklite autor.

Autasud:

EELK aukiri (2012); Lääne Maakonna sädeanimene (2015). 2016. aastal tunnustas Haapsalu linn teda silmapaistva ja pühendunud töö eest EELK Haapsalu Püha Johannese Koguduse tegevuse lõimimisel Haapsalu kultuuriellu. Läänemaa Vabadusvõitlejate ühenduse teenetemärk (2016).

Koguduse teenetemärgi on pälvinud:

2003 - Heino Noor ja Toomas Siitan. 2004 - Martin Marcolla (Rootsi). 2005 - Ülo Niin. 2006 - Anneli Ammas. 2007 - Evi Süsi. 2008 - Veli-Matti Hynninen. 2009 – Arnold Korjus. 2010 - Guy Kronqvist. 2011 – Lia Salumäe. 2012 – Sulev Saareväli. 2013 – Ülla Paras. 2014 – Joachim Haeger. 2015 – Arvo Tarmula. 2016 - Kristel Engman.

Teenetemärk antakse üle püha evangelist Johannese päeval 27. detsembril 2016 Haapsalu toomkirikus.

EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse nõukogu kinnitas ka koguduse maksud 2017. aastaks, kiitis heaks koguduse tegevuskava 2017-2018 ja tegi juhatusele ülesandeks valmistada ette koguduse täiskogu ja nõukogu valimised. EELK Kirikuseadustiku § 58 kohaselt saab vaimulik pidada ametit 65. eluaastani. Koguduse õpetaja, piiskop Tiit Salumäe ametiaeg saab läbi vanuse tõttu 25.12.2016. Koguduse nõukogu otsustas esitada EELK Konsistooriumile taotlus õpetaja ametiaja pikendamiseks.

RENDSBURGIS SÕPRUSSIDEMEID SÜVENDAMAS.

Põhja-Saksamaal asuva Rendsburgi linna evangeelsete koguduste ja Haapsalu koguduse sõprussuhted on kestnud juba kauem kui veerandsada aastat. 13.-16. oktoobrini viibis sõprade juures meie koguduse seitsmeliikmeline delegatsioon. Reisimuljeid jagavad mõned delegatsiooni liikmed.

Lia Salumäe: Meie reisi esimene päev möödus Hamburgis, kus meie vastuvõtjaks oli Põhja-Saksa kiriku välissuhete sekretär proua Christa Hunzinger. Hommikul oli ta meil lennujaamas vastas ja siis sõitsime Hamburgi uusima linnaosa Hafencity kirikukeskusesse, mis on ehitatud hiljaaegu ja on väga mitme funktsiooniga maja. Ta koondab enda alla kõik konfessioonid. Sealsetes kabelis on näha nii luterlaste, katoliiklaste kui ka õigeusklike sümbolikat. Kabelis toimuvad eri konfessioonide palvused ja teenistused. Majas oli veel kohtumiskohvik, kus saavad kohtuda või lõunat süüa nii kirikutöötajad kui linnarahvas. Meile pakuti seal hommikukohvi ja lõunasööki. Meid tervitas Hamburgi piiskop Kirsten Fehrs. Kirikukeskuse hoones on ka korterid, mille elanikud on aktiivselt kiriku kaastöölised. Korteritesse on suur järjekord.

Pärastlõunal tegime väikse laevasõidu Elbe jõel ja tutvusime Hamburgi linnaga. Külastasime St. Michaeli uhket katedraali ja raekoda. Samal ajal oli meie delegatsiooni juht Tiit Salumäe kohtumisel kiriku misjonikeskuses. Öhtupoolikul sõitsime Rendsburgi. Raudteejaamas olid meid vastu võtnud meie majutajad ja teised Eesti sõbrad.

Sirje Jätsa: Meie reisi teine päev algas ühise hommikusöögiga Rendsburgi Kristuse kiriku kogudusemajas. Seejärel arutlesime koos saksa õdede ja vendadega teemal: kirik reformatsiooni valguses. Töö toimus gruppides, kus iga laudkond sõnastas ühe teesi, mis tundub meile oluline tänapäeval. Järgnevalt külastasime Rendsburgi linnamuuseumi, kus meid tervitasid linnavalitsuse esindaja ja praost. Muuseumi juhataja tutvustas meile kuulsat Gutenbergi-Piiblit. Edasi sõitsime Schleswigi. Külastasime sealset Püha Peetruse toomkirikut ja piiblikeskust. Kirik on ehitatud 13. saj. lõpus. Altari nikerdas 15. saj. Hans Brüggemann tammepuidust ja meie jaoks oli eriline, et puit

selleks toodi baltikumist (võib-olla ka Eestist). Altari valmistamiseks kulus seitse aastat (1514-1521). See oli eriliselt kaunis teos piibli sündmustest.

Järgmine peatus oli Schleswigi piiblikeskus. Saime näha nomaadide telki, proovisime jahvatada teradest jahu, nagu seda tehti Vana Testamendi ajal. Pastor Michael Bruhn selgitas, kui palju pidid toleaeagsed naised päevas jahu jahvatama (u. 6 kg), et pere ära toita. Selleks pandi paar peotäit teri suurele lamedale kivile, teine väiksem kivi võeti kätte ja hakati terasid hõõruma kuni tekkis jahu. Proovisin ka ise - ühe peotäie jahvatamine väsitas, üks poetäis on aga ainult 60 grammi. Saime näha ka toiduaineid, mida tarvitati Jeesuse eluajal, näit. sinepiseemneid, mille suurusega võrdles Jeesus meie usku. Tutvusime nunnade eluga keskajal, vaatasime esimest trükitehnikat. Üks eriline ja üllatav koht oli minu jaoks tuba, kuhu oli kokku pandud juutide sümboolika ja nende püha raamat Talmud ning moslemite sümboolika ja Koraan. Üks Jumal, üks ja ainus, kes armastab meid ebatäiuslikke inimesi suurima armastusega. Me nimetame Teda ehk erinevate nimetustega, aga ometi on vaid üks Looja, kes on loonud universumi ja ka meid.

Piiblikeskuse juures oli ka piibliaed, kus kasvasid taimed, mis on seotud Piibli ajastuga või saanud oma nime Piiblist. Võtsin sealt kaasa ühe väikese luuderohu taime ja juurdlesin, miks see taim kasvab piibliaias. Kuigi jah, seda taime on Saksamaal palju, ta kasvab peaaegu igal pool, aga siiski on tema õige koht ka piibliaias. Ta on visa, trotsides külma, ronib ta igale poole. Ristiusk on säilinud tänaseni, kuidas seda ka kurjus pole tahtnud hävitada. Jumala abiga on püsinud usk ja see tugev taim. Nüüd ta kasvab minu kodus aknalaual ja ootab aega, kui ta saaks Eestimaal piiblikeskuse aias kasvada. Loodame ja palvetame, et ühel päeval võiks ka meil olla selline hariv ja huvitav keskus. Eesti rahvas vajaks väga sellist kohta, et oma usuteadlikkust suurendada. Viiksin sinna esimesel võimalusel oma lastekiriku lapsed. Huvitav ja eriline päev lõppes jälle ühise õhtusöögiga kogudusemajas.

Kristel Borman: Laupäeva hommik algas traditsiooniliselt hommikusöögiga kogudusemajas.

Seejärel külastasime hoolekandeesutust, kus elavad iseseisvalt dementsed inimesed. Leidub ka elanikke, kes on raskesti dementsed ja võivad käituda ettearvamatult. Personali on seal rohkem kui teistes hooldekodudes. Igal elanikul on oma tuba. Lubatud on pidada ka lemmikloomi. Üür sõltub toa suurusest. Ruutmeeter maksab 8 €. Lisaks toaüürile maksab elanik veel 240 € kuus söögi eest ja 1090 € hooldustasu. Ravimid tasub haigekassa. Hooldekodul on oma pesuköök ja toiduladu. 1993. aastast toimib ka päevane hooldus, mida kasutatakse laiemalt. Päevahoolduse tasu on 40-65 €. 2002. aastal avati ambulatoorne hooldus. See abi toimib hästi. On soov luua ka lühiajaline hooldusravi. Kasumit organisatsioon ei saa, aga nad püüavad ots otsaga kokku tulla, st. kulutada nii palju, kui raha on. Kirik on sellele organisatsioonile ulatanud abikäe.

Pärastlõunal saime aega sõita Kieli linna, suurde kaubanduskeskusesse. Lettidel olid juba välja pandud jõuluasjad. Õhtul korraldati meile Rendsburgis sõprusõhtu. Laulsime ja tundsimme ennast mõnusalt.

Maria Strauss: Märkamatu jõudis kätte meie reisi viimane päev. Sisuka programmi krooniks oli jumalateenistus Rendsburgi Kristuse kirikus. Teenistuse viis läbi pastor Janina Boysen, jutluse pidas piiskop Tiit Salumäe, kaasa teenisid Rendsburgi Eesti-toimkonna liikmed ja Haapsalu koguduse delegatsioon. Antud pühapäeva kirjakohad kõlasid nii saksa kui eesti keeles. Haapsallased esitasid muusikalise tervitusena "Ma olen väike karjane" ja vaimuliku rahvalaulu "Mu mano tulge, latse". Karjase-laulu esitati Rendsburgis olles korduvalt ja see lauldi lausa sakslastele südamesse. Mitu koopiat sellest laulust jäid Rendsburgi oma elu edasi elama.

Pärast jumalateenistust pakuti kogudusemajas kohvi ja sooja lõunasööki. Peeti tänukõnesid ja jäeti hüvasti. Suur hulk Eesti sõpru tuli kaasa rongijaama, kus me lauluga rongi oodates teistes reisijates elevust tekitasime.

Enne lennujaama minekut ootas meid Hamburgis veel üks tore taaskohtumine. Läksime külla Hamburgi Alt-Rahlstedti koguduse endisele pastorile Harald Büschile ja tema abikaasale Hanna-Mariale. Istusime koos kohvilauas, vahetasime uudiseid ja meenutasime vanu aegu. 24 aastat tagasi külastasid Büschid esmakordselt Haapsalut ja alguse sai pikaegne kahe koguduse sõprusside ning tihe koostöö eelkõige pühapäevakooli vallas. Büschide ajalooline Hamburgi kodu pakkus põnevust neile, kes olid seal esimest korda. Seda kodu iseloomustab lause: "Tundub, nagu oleksime sattunud ajas sada aastat tagasi!"

Tagasilend Hamburg-Riia-Tallinn tekitas reisi lõpetuseks veel natuke närvikõdi, sest hilinemise tõttu

oli oht Riias lennukist maha jääda. Kõik laabus siiski ja veidi peale südaööd maandusime koduses Tallinnas, olles väsinud, kuid rõõmsad.

Tore on oma koguduse töötajatega reisil käia, näha ja kogeda midagi uut ning samal ajal ka omavahel kokku kasvada ja osadust tunda.

Pildil oleme koos vastuvõtjatega. Meie delegatsiooni kuulusid Tiit ja Lia Salumäe, Kalle ja Sirje Jätsa, Ahto ja Kristel Borman ning Maria Strauss.

Foto Tiit Salumäe erakogust.

OMAMOODI ORELIKONTSERT.

Orel on pillide kuningas. Orel on märksõna, mis seostub inimestel kirikuga ka siis, kui nad väga sageli üle pühakoja läve ei astu. Orelimuusika oma varjundirikkuses ulatub paljude hingekeelteni.

16. oktoobril esinesid toomkirikus muusikakursusel „Ronime orelis sisse“ osalenud. Nimetatud projektile panid 2008.aastal aluse organist Ene Salumäe ja Tallinna Vanalinna Hariduskolleegiumi Muusikakooli klavessiiniõpetaja Ene Nael. Eesmärgiks oli tutvustada klahvpilliõpilastele Eesti orelimängukultuuri ja oreleid. Tänavu toimus kursus juba üheksandat korda. Noori muusikuid on juhendanud Ene Salumäe ja alates 2010. aastast Kristel Aer, kes õpetab orelit G. Otsa nim. Tallinna Muusikakoolis. Kursuse lõppedes annavad osavõtjad kontserdi ühel Eestimaa kaunil orelil. Lisaks pealinnale on siiani musitseeritud Rakveres, Viljandis, Türil ja nüüd siis Haapsalus.

Enne kontserti tutvustas Kristel Aer mängitavat pilli. Toomkiriku orel on valmistatud 1966.aastal Rootsist Akerman&Lundi orelitöökojas. Sellel on 2 manuaali, pedaal ja 17 registrit. Oreliviled on väljastpoolt osaliselt kaunistatud. See ei lisa küll midagi juurde kõlapildile, kuid pilku püüab igatahes. Üheks meie orelis eripäraks on rõhtsalt paiknevad viled, nn trompetregister ehk Hispaania trompet. Sellised registrid on iseloomulikud Hispaania – siit ka nimi – ja osadele Prantsuse orelitele. Neid iseloomustab põriseva kõlaga tämber, mida sai kuulda ka kahes esitatud palas. Mängijate vanus kõikus päris suures diapsoonis. Oli neid, kes alles päris muusikaõpingute alguses ja neid, kes juba üliõpilasseisusesse jõudnud. Oli õrnema ja tugevama sugupoole esindajaid. Repertuaar varieerus vastavalt mängijate oskustele. Kontserdilt ei puudunud Eesti rahvaviisid, neljal käel esitatud Mozart ja *grande finalena* majesteetlik Johann Sebastian Bach. Viimase esitas Ronja Soopan, kes on mitmelgi korral mänginud orelit meie jumalateenistustel. Loodetavasti jäävad mitmed teisedki noored pillimängijad oreliga seotuks ka edaspidi.

Tekst Tiia Laar. Fotod Kristel Engman.

SÜLETÄIS EMOTSIOONE TUULISES SÜGISÕHTUS.

22. oktoobril oli suurepärase võimalus nautida Haapsalu Toomkirikus segakoori Sonore 20. aastapäeva kontserti. Kirikud on koori tähtsamateks esinemispaikadeks. Dirigent Kaja Avila sõnul on kirikus sõna otseses mõttes kuulda, mida sa teed ja kellele. Selles võisid kõik kuulajad oma kõrvaga veenduda. Kuigi korraldajate palvel ei aplodeeritud ettekannete vahepeal, oli mitmelgi puhul tõeline kiusatus seda siiski teha. Kontserdi kavas oli eesti vaimulik koorimuusika (Tobias, Kreek, Sisask) ja spirituaalid. Oli võimalik nautida Norra ja Rootsi kuulsusi nagu Grieg ja Taube. Oli rõõmus äratundmine, kuulates laule kahe viimase üldlaulupeo repertuaarist. Sai kuulata soliste ja ansamblit. Kõik kokku oli suurepärase muusikaelamus, millega oli hea astuda kirikust välja kergelt hämarduvasse sügisõhtusse.

Mis teeb ühe koori eriliseks ja mis on kauaaegse kooslaulmise saladus? Sonores laulavad perekonnad ja on esindatud erinevad põlvkonnad. Dirigendi sõnul on kokku saanud inimesed, kes nautivad ühist loominguprotsessi ja sellest tekkivat sünergiat. Muusikat ei saa mõõta, see kas kõnetab või mitte. Sonore muusika kõnetab. Vägaagi.

Tiia Laar

Loe ka: <http://online.le.ee/2016/10/22/segakoor-sonore-peab-tana-kontserdiga-sunnipaeva/>

RETSEPT - PÕIMITUD KÄSITÖÖSAI.

6-8 portsjonit

2 spl (u. 14 gr) kuiva pärimi
5,5 dl sooja vet
Näpuotsaga suhkrut
12 dl (u 625 gr) nisujahu
2 tl soola
2 spl kakaod
4 spl (u 50 gr) võid või margariini (sulatatult)
2 spl heledat siirupit
1 muna, lahti klopidud
Seesamiseemned ja mooniseemneid

Pane kaussi 1 spl (u. 7 gr) pärimi, 1 1/4 dl sooja vett ja näpuotsaga suhkrut. Tee teise kaussi samasugune segu. Lase seisa umbes 5 minutit. Lisa kummassegi kaussi 6 dl jahu ja 1 tl soola.

Kauss nr 1: lisa 2 spl kakaod, 1,5 dl sooja vett, 2 spl (sulatatud) võid ja 2 spl heledat siirupit. Sega kõik ained kokku kuni tainas on ühtlane ja pehme. Kata pealt rätikuga ning lase kerkida soojas u 1 tund või kuni kuni taina kogus on kahekordistunud.

Kauss nr 2: lisa 1,5 dl sooja vett, 2 spl võid ja 2 spl heledat siirupit. Sega ained kuni tainas on ühtlane ja pehme. Kata pealt rätikuga ning lase kerkida soojas u 1 tund või kuni taina kogus on kahekordistunud.

Peale taina kerkimist vormi mõlemast taina osast 5, umbes 15 cm pikkust riba. Põimi kokku tumedad ja heledad "jupid" nii, et moodustuks neljakandiline sai.

Kata pealt rätikuga ja lase kerkida u 45 minutit. Soojenda ahi 180 kraadini. Pinselda pealt lahtiklopidud munaga. Puista mooniseemned heledatele taina ribadele ja seesamiseemned tumedatele. Küpseta ahjus 20-25 minutit või kuni sai on pealt kuldne.

TÄNU ANNETUSTE EEST.

Täname kõiki koguduse liikmeid, kes on oma liikmeannetuse tasunud ja võtavad aktiivselt osa koguduse elust. Laekumised on võimaldanud täita meie põhikirjalisi ülesandeid. Annetused korjandusest on toetanud meie koguduse lastetööd, muusikaelu ja hoolekandetööd.

Koguduse täiskogu liige on iga konfirmeeritud ja koguduse liikmenimekirja kantud isik, kes aasta jooksul on teinud nimelise annetuse ja käinud armulaul Kellel liikmemaks veel tasumata, palume

seada teha soovitatavalt enne jõuluku algust. Igaüks andku oma jõu ja soovi kohaselt. Summa tasutakse kantseleis või koguduse pangakontole: SEB 10602003965006; Swedbank 1120274032. Registrikood 80210533. Palume märkida maksja nimi, makse nimetus ja millise perioodi eest tasutakse.

Tulumaksuseaduse kohaselt võib iga maksumaksja arvata oma maksustatavast tulust maha kuni 5% kirikule või teistele mittetulundusühingutele nimeliselt tehtud annetusi. Selleks, et tulumaksu tagasi saada, edastab koguduse kantselei andmed Maksu- ja Tolliametile. Kogudus saab edastada andmed vaid nende liikmete kohta, kes oma isikukoodi on kantseleile teatanud. Juhatus soovib liikmemaksu tasumise hõlbustamiseks vormistada pangas püsikorraldus.

MARTIN LUTHER JA MEIEISA PALVE.

Martin Lutherile olla lubatud kinkida hobune, kui ta suudab meieisapalve lugeda nii, et kordagi millelegi muule ei mõtle.

Usuisa palvetanud: «Meie Isa, kes Sa oled taevas, pühitsetud olgu Sinu nimi, Sinu riik tulgu, Sinu tahtmine ... ei tea, kas sadul ka on kaasas?»

SÜNNIPÄEVAD NOVEMBRIS.

1. nov	Aaron Kiviloo	
3. nov	Jaanika Abel	
	Sandra Palk	
5. nov	Toomas Sildam	
6. nov	Herbert Pajus	89
	Mirell Soome	10
7. nov	Helina Hendrikson	
8. nov	Küllike Taavits	
	Andri Meriloo	
	Made Lopp	
9. nov	Marika Aedviir	
	Endrik Üksvärav	
11. nov	Helgi Miller	78
12. nov	Henriette Opp	97
	Gustav Saareväli	
13. nov	Urmas Arro	
	Eve Valgemäe	
	Henri Klopmann	
14. nov	Indrek Huul	55
	Madis Mintel	

15. nov	Laine Päeva Viive Rahu Indrek Juurik Karl-Erik Kolpinski	71
16. nov	Anna Žuraljov	
17. nov	Steve Julianus Georg Sikka	35
18. nov	Marika Illik	
19. nov	Mati Jets Veronika Uibokand	74 30
21. nov	Sirje Kaasik Marili Lämmergas	
22. nov	Isabelle Yurledi Laanepuu-Westrum Heinar Kaasik Kärt Nook	
23. nov	Laine Pöldme Eleri Soidla Johannes Saareväli	83
24. nov	Ilmi Kivimurd Mart Marttila Rauno Laksberg	81 10
25. nov	Liisa Maide	5
26. nov	Mihkel Niinemäe	
27. nov	Virve Niinemets Tõnu Tsarens Helena Lõhmus Hendrik Rankla	89 20
28. nov	Riina Pajo Siim Saareväli	

Palju õnne sünnipäevaks ja õnnistust uueks eluaastaks!

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

Kes võiks öelda: „Ma olen oma südame puhtaks teinud, ma olen oma patust puhas“?

Õpetussõnad 20:9

Kõige ohtlikumas olukorras oleme vaimulikult siis, kui meile tundub, et meil ei olegi pattu. Püha Johannes ütleb oma esimeses kirjas: „Kui me ütleme, et meil ei ole pattu, siis me valetame ja tõde ei ole meis.“ See on kõigi suurte pühameeste ja -naiste kogemus: mida lähemale inimene Jumalale jõuab, seda rohkem ta oma pattu märkab; mida tugevamaks muutub valgus, seda enam paistavad silma plekid ja määrdumine. Kui me leiame, et meil polegi pattu, siis teeme alles esimesi samme koos Jumalaga või oleme eneselegi märkamatu Jumala teedelt lahkunud.

Miks on see nii, et me pahatihti oma pattu ei märka? Peamiselt seetõttu, et me ei taha märgata. Sageli ka sellepärast, et me ei pane ennast tähele. Jälgime ainult oma väliseid tegusid, aga sisemaailma jätame tähelepanuta. Kui jälgiksime oma mõtteid, tundeid, soove, sisemisi impulsse, siis märkaksime, kui palju on meis isekust, kadedust, teiste üle kohtumõistmist, viha ja ärritust, auahnust, uhkust, pahatahtlikku kriitikat ja palju muid pahesid. Tõeline kangelastegu on paluda Jumalat, et Ta avaks meie silmad ja näitaks meid meile endile sellisena, nagu Ta ise meid näeb: pattudega koormatuna, üdini rikutuna, täielikult kõlbmatuna. Arvata võib, et Jumal täidab selle palve ainult väheste palujate puhul, sest me ei suudaks lihtsalt taluda seda teadmist, millised me Jumala silmis välja paistame.

Oma pattudega tegelemine on väga raske ja ebameeldiv ja mõjub halvasti enesetundele. Samas on

kuningas Taavet mitmes oma laulus ülistanud pattude andekssaamise rõõmu, jah, koguni õndsust. Jumal ei jäta meid meie patuhäda sisse, vaid on igale tõsimeelsele kahetsejale töötanud Jeesus Kristuse pärast andeksandmist. Andekssaamine on ainult ühe palve kaugusel. Varsti on tulemas advendiaeg, enese sisse vaatamise aeg, aga juba praegu, hingedeajal, on kasulik tegeleda oma südame puhastamisega, et kirikuaasta suurtele pühadele rõõmsa meelega vastu minna.

**Aita mind täna, oh Issand,
oma põhjatu halastuse pärast,
et ma Sinu tahtmise kohaselt kurja väldiksin
ja kõik oma teod Sinu parima tahtmise kohaselt
korda saadaksin ülimaks kiituseks Sinule,
olgu mul siis heaolu või häda,
valmistagu mu loomus mulle rõõmu või valu.**

Rulman Merswin, 1307-1382
Kaupmees, vaimulik kirjanik

Karin Teder

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl 9-15. Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse leppida kokku (tel. 52 80635). Kasutatud riiete annetusmüük on avatud E, K ja R 10-13.

Toomkirik on avatud jumalateenistuste ajal peaukse kaudu.

Telefon 473 7166, 473 7167.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasaaajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Toomkirik ja muuseum Vaata www.haapsalulinnus.ee Kontakt: Marika Peberg, tel 5184664, 4725346. Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.

Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com; 5289 527.

Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com; 53477 633.

Lia Salumäe E-post: liasalumae@hotmail.ee; 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte.ilves@gmail.com

Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekanaja ilmub alates septembrist 2008. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soovet, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.